

Omek

Bamidbar-Sávuot 5785

2025. május 29.

IV. évfolyam, 31. szám

Mit gondolt Rabbi Akiva a bölcsekről és a tanulatlanokról?

Talán az egyik legnagyobb valaha élt tanítónk Rabbi Akiva volt. A Talmud beszámol róla, hogy 12,000 pár tanítványa volt, akik azonban mind elpusztultak egy súlyos járványban.

*„A világ pusztasággá vált, mindaddig, amíg Rabbi Akiva el nem jött a Délen élő mestereinkhez, és tanította őket: **Rabbi Meirt, Rabbi Jehudát, Rabbi Joszit, Rabbi Simont, és Rabbi Elázár ben Sámuát.** És ők állították [talpára] a Tórát abban az időben.” (Jevámot 62b)*

Mind a mai napig, ha a Tóra hagyományos magyarázatait tanuljuk a Misnából, akkor jó eséllyel ezekkel a nevekkal találkozunk. Az a tórai hagyomány, ami ma a kezünkben van, jelentős részben Rabbi Akiva tanításának érdeme.

Mindennek fényében hihetetlen, hogy ugyanez a Rabbi Akiva egykor egyáltalán nem volt jó véleményen a rabbikról:

*„Amikor tanulatlan ember [ám háárec] voltam, azt mondtam: bárcsak adnának nekem egy Tóratudóst, és **megharapnám, akár egy számár!**”*

Azt mondták neki a tanítványai: mesterünk, mondd azt, hogy mint egy kutya! Azt felelte nekik: ez [a számár] úgy harap, hogy összetöri a csontot, az [a kutya] úgy harap, hogy nem töri össze a csontot.” (Peszáchim 49b)

Ez a rövid beszélgetés számos kérdést felvet. Hogy mondhatott ilyet Rabbi Akiva? Miért gondolkodott így ám háárecként? Mi vál-

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1084, Budapest, Scheiber Sándor u. 2.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Pixabay @ Pexels

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 150 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

EVERGENS
RECLAIM YOUR BIRTHRIGHT

tozott meg benne végül, hogy nemcsak egyszerűen ő maga is Tóratudós lett, hanem egyenesen minden idők közül talán a legnagyobb?

A választ és a történet folytatását a *Ketubot* traktátusban találhatjuk meg¹:

„Rabbi Akiva pásztora volt Kálbá Szávuának. Láttá [Kálbá Szávuá] lánya, hogy szerény és különleges. Azt mondta neki: ha hozzád megyek, elmész Tórát tanulni? Azt felelte: igen.” (*Ketubot* 62b)

A *Toszfot* megkérdezi: hogyan mondhatjuk azt, hogy Rabbi Akiva tanulatlan korában „szerény és különleges” volt? Hiszen ő maga írta le saját magát erőszakos emberként, aki gyűlölte a Tóra tanulóit, a szellem embereit! Vajon valótlant állított volna múltbeli önmagáról?

„Nem azért akarta bántani őket, mert gyűlölte őket. Hanem azért, mert azt gondolta, hogy **lenézik a tanulatlan embereket** a Tórájuk miatt, és a Tóratudósok gyűlölik őket.” (*Toszfot*)

Első látásra azt mondhatnánk ez alapján, hogy a régi Rabbi Akiva és a rabbik között feszültség forrása egy végzetes félreértés volt: Rabbi Akiva azt gondolta, hogy a Tóratudósok gyűlölik a tanulatlanokat. Emiatt ő nem gyűlölte őket, de legalábbis indokoltnak látta azt, hogy erőszakosan viselkedjen velük².

A kérdés csak az, hogy vajon itt valóban csupán egy félreértésről van szó? Vagy ennél mélyebb ellentétéről?

Ha megnézzük a Talmud leírásait a tanulatlan emberekről (*pl. Peszáchim* 49a-b), akkor azt láthatjuk, hogy Rabbi Akiva intuitív megérzése nem volt teljesen alaptalan. A Bölcsék valóban súlyos véleményt fogalmaznak meg azokkal szemben, akik a Tóra tanulmányozásával nem foglalkoznak. Akkor vajon mi változhatott meg

a hozzáállásában? Ugyanaz a gyűlölet, amit korábban elítélt, elfogadhatóvá vált a szemében, amint a saját helyzete megváltozott?

Rabbi Akiva eredetileg azt feltételezte, hogy a Bölcsék hozzáállása gőgösségből, azaz rossz, elítélendő tulajdonságokból fakad. Idővel – és tanulással – azonban megtapasztalta, hogy a Bölcsék egyáltalán nem gőgösek. Megélte, hogy a Tóra tanulásához közeli gondolkodás és életmód valóban lényegesen eltér attól, amit az egyszerű emberek megszoktak.

A másik ember tiszteletére vigyázni fontos. Akkor is, ha tanulatlan. Azonban ezzel együtt arra is vigyáznunk kell, hogy a saját lelki-szellemi integritásunkat megőrizzük mások felületességétől.

A Tórát nemcsak azért kaptuk, hogy a törvényeit, micvéit kövessük. Nemcsak azért kell tanulmányoznunk, hogy megtudjuk belőle, hogy mit tartunk be, mit ne. Ha csak ennyi kellene, akkor minimális mennyiségű tanulás is elegendő lenne. Minden másra ott lennének a könyvek, a rabbik, vagy a legutóbbi időben a mesterséges intelligencia (*ld. még Derech Hásém* 4:2, *Sulchán Áruch HáRáv*, *Hilchot Talmud Torá* 3 *Kunteresz Ácháron „vehiné”*).

Most vasárnap kezdődik Sávuo ünnep, ami a Tórához való kapcsolatunk megerősítésének újabb lehetősége. Aki megteheti, hogy csatlakozik Izrael népének szokásához, hogy tanulással tölti az éjszakát (akár éppen a mi közösségünkkel, akár máshol), az bizonyos, hogy nagy áldásban részesül.

Kívánom, hogy mindnyájan váljunk érdemessé ahhoz, hogy a Tórát mindig tanulmányozhassuk és ahhoz méltó életet is élhessünk! Chág száméach, gut jantev!

¹ Ehhez használhatjuk egy később élt Rabbi Akiva, a Kismartonban született *Rabbi Akiva Eiger* (1761-1837) glosszáit, aki a mi oldalunkon hivatkozva ezt a történetet és a hozzá kapcsolódó, kiegészítő magyarázatot.

² Első látásra nehezen érthető a pontos különbség aközött, hogy gyűlölte őket, vagy nem gyűlölte, csak bántani akarta őket. Némileg

hasonló racionalitást figyelhetünk meg a zsidó nép gyűlölöi körében. Ők is hajlamosak arra, hogy ilyen típusú indoklást fogalmazzanak meg ellenünk. Meglepő lehet, hogy a Talmud és magyarázói – legalábbis részben – elismerik ennek a gondolatnak a létjogosultságát. Különösképpen, ha figyelembe vesszük Bölcséink tanítását: „*a tanulatlanok jobban gyűlölik a Bölcséket, mint a nem zsidók [antiszemiták] gyűlölik a zsidókat*” (*Peszáchim* 49b).

Mit is csináltak pontosan a lévíták?

A múlt héten fejeztük be Mózes harmadik könyvét, és ezen a héten már el is kezdtük a negyediket. Azok, akik közelről követik az eseményeket és a témákat, észrevehették, hogy a két könyv közötti határvonal több mint puszta formalitás.

Ugyanis az előző könyv neve a rabbinikus irodalomban *Torát Kohánim*, vagyis a kohénok Tórája. Ezzel szemben a mostani könyv középpontjában a lévíták állnak³. Ez a téma némileg Sávuochoz, a Tóraadás ünnepéhez is kapcsolódik:

„Így magyarázta egy galileai Rav Chiszda előtt: Áldott az Irgalmas, aki adott egy **háromszoros Tórát a háromszoros népnek, a harmadik szülött által, a harmadik napon, a harmadik hónapban!**” (Sábát 88a)

A háromszoros Tóra a *Tanach*, vagyis az írott Tóra, melynek három része: *Torá* (Mózes öt könyve), *Neviim* (prófétai könyvek), *Ketuvim* (egyéb szent iratok). A háromszoros nép Izrael (kohén, lévi, jisráél). A harmadik szülött Mózes (Áháron és Mirjám öccse). Az, hogy a Tóraadás pontosan a harmadik hónap (Sziván) melyik napján történt, vita tárgyát képezi – ez a galileai úgy gondolta, hogy 3-án.

A nagy kérdés az, hogy népünk miért „háromszoros”? Igaz, hogy mindnyájan Ábrahám, Jíchák és Jáákov leszármazottai vagyunk. Igaz, hogy a lévíták mind Lévitől, Jáákov fiától, a kohániták pedig Áhárontól, Mózes testvérétől származnak.

De miért kell ennek így lennie? Miért nem elég az, hogy a kohénok a kiemelt család, akik a Szentélyben a szolgálatot az egész nép számára

³ Ha rákérünk az öt könyvben a „Lévi” szó előfordulásaira, azt találjuk, hogy toronymagasan a negyedik könyv vezet 62 előfordulással. Utolsó helyen áll a harmadik könyv, a kohénok könyve, melyben mindösszesen kétszer szerepel ez a szó.

Ebből is látszik, hogy fordítói tévedés eredménye a harmadik könyvet *Leviticus* néven nevezni, ami abból a feltételezésből indul ki, hogy

ra elvégezhetik? Miért van szükség lévítákra is?

Mind a kohénok, mind a lévíták szolgálatot végeznek. A kétféle szolgálat azonban gyökeresen különbözik. A kohénok öltözékeinek leírásánál ezt találjuk:

„És készíts szent ruhákat Áháronnak, testvérednek, **tiszteletre és dicsőségre [lekávod uletifáret]**.” (Mózes 2., 28:2)

A lévíták szerepe ezzel szemben egyáltalán nem látszik tiszteletteljesnek: ők azok, akik szétszerelik, összerakják, és szállítják a hordozható Szentélyt (ld. Mózes 4., 4. fejezet).

Már a mostani hetiszakaszban is azt láthatjuk, hogy a lévítákat nem lehet az összes többi törzzsel együtt számbavenni (1:49). Később pedig, Izrael földjének felosztásakor azt is olvassuk, hogy nem kapnak saját földet: „az Örökkévaló az ő osztályrésze” (Mózes 5., 18:1-2). Így valóban teljesül az, amit Jákov mondott, és a lévíták szétszóródva élnek a többi törzs között.

Hetiszakaszunk tehát a lévíták különleges feladatai közül éppen azokat írja le, amik kifejezetten a pusztai vándorlás idejében érvényesek: a szétszerelést, az összerakást és a szállítást. Amint azonban megérkeztünk Izrael földjére és a vándorlás véget ért, elfogytak az instrukciók.

Nem találhatunk a Tórában semmi olyan konkrét tennivalót, ami kifejezetten a lévíták feladata lenne.

Érdekes módon ezekről egy jóval későbbi bibliai könyvben, a *Krónikák 1. könyvében* olvashatunk részletesen (23-26. fejezet). A két legfontosabb

a lévíták, akárcsak a kohénok, fontosabb szerepet töltenek be a Szentélyben az egyszerű emberekénél. Noha a kifejezést először görögül a *Septuagintában* találjuk meg, ez még önmagában nem bizonyíték a kifejezés zsidó eredetére, mivel nem maradt ránk olyan *Septuaginta* kézirat, ami ne tartalmazná az Újszövetséget is (vagyis nem maradt ránk kifejezetten zsidó *Septuaginta* kézirat).

feladat ezek közül: az énekesek-zenészek [*mesorerim*] és a kapuőrök [*soárim*]. Ezekről a Tal-mudban is találhatunk behatóbb tárgyalást (*Arachin 11a-b*).

Ez a kétféle szerep pedig kiegészíti egymást. Míg a kapuk őrzésének célja a pontos és szigorú korlátok felállítása, addig a zene éppen arra képes, hogy a fizikalitás korlátai közül kiemelje az embert.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 18:53 és 20:13 között.
Szombat kimenetele: 21:33.

A zsinagógában **péntek este** 18:00-tól tanulás, majd minche. 18:30-tól Kábálát Sábát.

Vendégeink a péntek esti kiduson: ezen a héten (május 29.) *Szabó Zsigmond* filozófus. A jövő héten (június 5.) *Bíró Eszter*, énekesnő, színésznő, a Mazsihisz művészeti vezetője. Köszönjük a múlt heti beszélgetést *Kácsor Zsolt* írónak!

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 8:46-ig.

Vasárnap este Sávuot! 18:30-tól tanulás, 19:00-tól minche és az ünnep fogadása, majd kidus⁴. Hétfőn és kedden ünnepnap, (majdnem :) szombati munkatilalom **kedden este** 21:36-ig.

Szerda reggel 7:30-kor imádkozunk a *Bét Jehuda zsinagógában*.
Csütörtök reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Szombat reggeli imák a Bét Jehuda zsinagógában június hónapban:

Június 7-én, *Nászo* szombatján (**jövő héten!**) és
Június 21-én, *Slách* szombatján 9:00-kor.

Az ünnep miatt az OMEK magazin következő, jubileumi 100. száma
Beháálotechá hetében, június 12-én jelenik meg. **Mázl tov!**

Sábát sálom! Gut sábesz! Chág száméách! Gut jantev!

AZ OMEK MAGAZIN IV. évfolyam 31. számát
Gervai László adományozta édesapja

Simson ben Slajme

Gervai József áldott emlékére,
akinek a héten lesz a 28. jorcájtja.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelke felemelkedésére!